

فیلم میراثی

داستان فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی میراثی که اکثراً انگلیسی هستند، معمولاً در گذشته رخ داده و جلوه‌های باشکوه تاریخ ملی را به نمایش می‌گذارند (برای مثال دوران ملکه الیزابت در قرن ۱۹).

نوشته مویا لاکت*ترجمه دکتر یونس شکرخواه:

داستان فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی میراثی که اکثراً انگلیسی هستند، معمولاً در گذشته رخ داده و جلوه‌های باشکوه تاریخ ملی را به نمایش می‌گذارند (برای مثال دوران ملکه الیزابت در قرن ۱۹).

فیلم‌های سینمایی و و تلویزیون میراثی (heritage film and television) ممکن است داستان اشخاصی را که از شخصیت‌های تاریخی به شمار می‌آیند روایت کنند و یا به رویدادهای تاریخی بپردازند و یا با اقتباس از متون ادبی ساخته شوند. در هر صورت بیشتر این فیلم‌ها به میراث فرهنگی و ادبی کشور بریتانیا می‌پردازند.

این فیلم‌ها معمولاً با سنت‌های ادبی و فرهنگی پیونده خورده‌اند و به عنوان تولیدات با اعتبار و وجهه‌دار از آنها یاد می‌شود. از جمله این آثار می‌توان به فیلم‌های اسماعیل مرچنت و جیمز آیوری (1985 و room with a view)، درام‌های تاریخی، فیلم‌های شکسپیری و سریال‌های تلویزیونی‌ای که بر اساس رمان قرن نوزدهم ساخته شده‌اند، اشاره کرد.

در تولید اینگونه فیلم‌ها از هنرپیشگان معروف و معتبر (مگی اسمیت، سر جان کلیگاد متوفی) استفاده می‌شود. معمولاً این هنرپیشگان یادآور فیلم‌های قدیمی هستند و همواره هاله‌ای از گذشته آنها را احاطه کرده است. برخی از هنرپیشگان دیگر مثل هلنا بولهام کارتر نوعی پیوند با اصول و بنیان‌های بریتانیا را به نمایش می‌گذارند. با این حال این تولیدات از لحاظ مضمون و محتوا محافظه‌کار هستند.

با اینکه تولید فیلم‌های میراثی از دوران سینمایی صامت تا کنون تداوم داشته، اخیراً این فیلم‌ها اهمیت بیشتری پیدا کرده‌اند. علت این امر پیدایش مجدد نوعی تمایل برای احیای هویت ملی اسطوره‌ای از نوع انگلیسی است که در دهه هشتاد رواج یافت و باعث شد علاوه بر سینما و تلویزیون، صنعت گردشگری نیز رونق بگیرد. برای تولید این فیلم انتخاب عناصری از تاریخ ملی الزامی بود تا از آن برای ارائه شکل جدیدی از هویت انگلیسی و زنده نگهداشتن سنت‌ها استفاده شود.

صنعت تولید فیلم‌های میراثی با هدف عرضه و بازاریابی جزئیات و ویژگی‌های تاریخی ملی شکل گرفت و توسعه یافت؛ ویژگی‌هایی چون چشم‌اندازهای شبانی (pastoral)، خانه‌ها و باغچه‌های روستایی انگلیسی، قصرهای باشکوه، کلیسا، قلعه‌های مخروبه و دیگر ساختمان‌ها و آثار تاریخی و قدمت‌دار.

این فیلم‌ها علاوه بر ارائه تصویر بر اساس «قدمت» اشکال خاصی از اخلاق‌گرایی و فرهنگ را که معمولاً این نهادها تداعی می‌کردند، به نمایش می‌گذاشتند. مانند صنایع میراثی، فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی میراثی نیز نوعی تصویر بورژوازی از ملت انگلیس به نمایش می‌گذارد؛ تصویری آکنده از نوستالژی‌ای شیرین و دوست‌داشتنی.

همان‌گونه که اندرو هیگسون (1995) در اثر پژوهشی جامع خود در مورد سینمای میراثی بیان کرده است، این متون نوعی بازاریابی برای انگلیس و نه بریتانیا به شمار می‌آمدند.

این فیلم‌ها که کانون توجه آنها بحث‌های جنوبی کشور بود، سعی می‌کردند یک تصویر غیر صنعتی، محافظه‌کار و طبقه متوسط از کشور به نمایش بگذارند.

فیلم‌های میراثی مانند صنایع گردشگری، برای حفظ و ارتقای منافع ملی مفید تشخیص داده می‌شدند. این فیلم‌ها که از ساختار طبقاتی جانب‌داری می‌کردند، نوعی رویکرد عشقی و احساسی نسبت به جوامع و شخصیت ملی داشتند و سعی می‌کردند تضادها و نابرابری‌ها و سرکوب تحولات اجتماعی را بپوشانند.

هیگسون همچنین معتقد است این تولیدات گذشته را در قالب آرمان و ایده‌آلی از دست رفته معرفی می‌کنند، در حالی که گذشته کاملاً از زمان حال جدا شده است و در عین حال، شکست‌های امروزه را به رخ بیننده می‌کشند و برتری ارزش‌های از دست رفته، رفاه و شیوه‌های زندگی را به نمایش می‌گذارند.

فیلم‌های تلویزیونی و سینمایی میراثی معمولاً انگلیسی‌ها را به عنوان ملتی روستایی و غیرشهری معرفی می‌کنند و از این رهگذر تصویری باثبات، تغییرناپذیر و «الزامی» که از شر مدرنیته لجام‌گسیخته محفوظ مانده است، از آن ارائه می‌کند.

از سوی دیگر هر نوع توجهی به شهر لزوماً نوعی صحنه گذاشتن بر صنعتی شدن تغییر، آلودگی، فقر و نابرابری‌های اجتماعی را به همراه خواهد داشت. در مقابل، تأکید بر محیط روستایی نوعی بینش اجتماعی می‌سازد که در آن، هر فرد مکان خاص خود را در جامعه اشغال می‌کند و همه با یکدیگر برای هدفی مشترک همکاری می‌کنند.

این بینش در تضاد با فضاهای صنعتی و شهری است که انزوا، پراکندگی و هرج و مرج از جمله ویژگی‌های آنها به شمار می‌آید.

توجه به چشم‌اندازهای محدود ملی همراه با تمایل ذاتی این تولیدات به استفاده از جلوه‌های دکوراتیو و تزئینی باعث شده است این ژانر برداشت ویژه خود را از واقعیت خلق کند.

هیگسون می‌گوید این فیلم‌ها اصالت را به وسیله دکورها و چینش صحنه ارج می‌نهند؛ جایی که در آن، هاله و اصالت تاریخی اشیا، ارزش‌های تغییرناپذیر حقیقت بی‌چون و چرا و برتری چشمگیر گذشته را به بیننده منتقل می‌کنند. در عین حال، همین میزانش یک واقعیت تخیلی تاریخی و خودآگاهانه را به جایی نوعی احساس زندگی روزمره در گذشته خلق می‌کند. تأکید بر جزئیات، لباس‌ها، میزانش و دکورهای از سرعت رخدادهای فیلم می‌کاهد و در عوض به بیننده می‌گوید تصویر گذشته مهمتر از حرکت‌ها و اعمال انفرادی و تمایلاتی است که روایت را بازگو می‌کنند.

از دید هیگسون، فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی میراثی یک ژانر بریتانیایی و یا شاخه‌ای از آن است. این فیلم‌ها علاوه بر اینکه با جنبه‌ها و خصوصیات بریتانیایی (یا انگلیسی) سر و کار دارند، فیلم و سینما را با میراث بریتانیا پیوند می‌دهند و آن را از سلطه هالیوود بیرون می‌کشند. همین امر باعث شده تا فیلم‌های میراثی به عنوان عنصری مهم در سینمای ملی به شمار آید و از هنجارها و قواعد هالیوودی از لحاظ فرم، محتوا و سبک فاصله بگیرند.

در مقابل، این فیلم‌ها ویژگی‌های صوری خاص خود - از جمله نوعی جنبه تئاتری - را مدیون عناصر میراث ملی، از جمله ادبیات و پرتره‌سازی هستند.

*نویسنده مدخل: MOYA LUCKETT